

Ю. А. Подерня-Масюк,
асистент кафедри фінансів, Луцький національний технічний університет

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНІВ

Розглянуто методичні підходи науковців до оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури. Запропоновано методичний інструментарій оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури на регіональному рівні. На основі запропонованої методики здійснено розрахунок інтегрального показника розвитку інвестиційної інфраструктури та визначено рейтингові позиції регіонів.

The methodical going of research workers is considered near the estimation of development of investment infrastructure. The methodical tool of estimation of development of investment infrastructure is offered at regional level. On the basis of the offered method the calculation of integral index of development of investment infrastructure and certainly ratings positions of regions is carried out.

Ключові слова: інвестиційна активність, інвестиційна інфраструктура, інвестиційні інститути, банки, небанківські інвестиційні інститути.

Key words: investment activity, investment infrastructure, investment institutes, jars, unbank investment institutes.

ВСТУП

Для того щоб прийняти правильне, економічно обгрунтоване рішення щодо здійснення регіональної політики розвитку інвестиційної інфраструктури, необхідно кількісно оцінити тенденції, що відбуваються в інвестиційній сфері на регіональному рівні, дати їм узагальнюючу оцінку, яка б врахувала різноманітні ознаки та параметри, їх варіацію та ієрархію (ступінь значущості). Саме тому виникає необхідність аналізу стану та динаміки розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні. Цей аналіз дасть можливість скласти цілісну картину процесу розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні, виявити притаманні йому тенденції та закономірності в регіональному розрізі, оцінити недоліки функціонування інвестиційної інфраструктури та сформулювати підґрунтя для вибору оптимального варіанта їх усунення.

Від того, як буде розвинена інвестиційна інфраструктура регіону, залежить на якому рівні буде

здійснюватись інвестиційна діяльність. Тому ми пропонуємо в нашому дослідженні дати комплексну оцінку розвитку інвестиційної інфраструктури регіонів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Відмітимо, що в економічній літературі майже не проведено досліджень рівня розвитку інвестиційної інфраструктури у регіональному розрізі. Частково методичним основам аналізу динаміки розвитку інвестиційної інфраструктури присвячені роботи І. Бланка, К.Д. Гурової, А. Асаула, Н.І.Клімової, Т.А. Савостенко, І. Вахович, Ю. Грінченко, Г.Пухтаєвич, Огурцова, В. Власова та інших.

І. Бланк, Ю.[2], К.Д. Гурова [3], Грінченко, Г. Пухтаєвич розглядають інвестиційну інфраструктуру як один із п'яти критеріїв, що характеризують рівень інвестиційної привабливості регіону. Вони стверджують, що інвестиційна інфраструктура вважається

тоді розвиненою, коли її частка в загальній сукупності критеріїв становить 15%. Хоча у даних авторів підхід до оцінки інвестиційної привабливості регіону майже однаковий, проте вони по-різному підходять до вибору показників, які характеризують рівень розвитку інвестиційної інфраструктури.

Оцінюючи інвестиційну привабливість регіону І. Вахович використовує такий показник, як рівень інфраструктурного забезпечення, який визначається щільністю залізничних колій загального користування, км на 1000 кв.м. території; щільністю автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км на 1000 кв.м. території; коефіцієнтом покриття мобільним зв'язком території регіону; кількістю готелів та інших місць

для короткотермінового проживання на тис. кв. м території; кількість об'єктів роздрібної торгівлі та ресторанного господарства на тис. кв. м території [1]. Такий підхід дещо відрізняється від вищенаведених підходів, проте, на нашу думку, і він потребує доповнення. Доповнення показниками, які змогли б показати рівень забезпеченості регіону інвестиційними інститутами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Розробити методичні рекомендації щодо оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розглянуті вище методики містять досить обґрунтовані показники, однак вони можуть бути використані лише частково, адже не дозволяють повністю оцінити рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону та оцінити його вплив на розвиток інвестиційної діяльності в регіоні. Ми вважаємо, що вищенаведені автори розглядають інвестиційну інфраструктуру скоріше як загальну, а не як інвестиційну, тому що до інвестиційної інфраструктури не відносять саме інвестиційні інститути.

З огляду на це для оцінки рівня розвитку інвестиційної інфраструктури ми пропонуємо використовувати показники, які можуть охарактеризувати діяльність інвестиційних інститутів. Ми пропонуємо інститути інвестиційної інфраструктури згрупувати у дві підсистеми: основну та допоміжну. До основної належать інвестиційні інститути банківського типу (банки), до допоміжної — інвестиційні інститути небанківського типу (страхові компанії, кредитні спілки, інститути спільного інвестування, компанії з управління активами, недержавні пенсійні фонди).

Для розробки власної методики оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури ми повинні врахувати позитиви та усунути недоліки існуючих методик.

Таблиця 1. Показники оцінки рівня розвитку інвестиційної інфраструктури

1. Показники розвитку основної підсистеми інвестиційної інфраструктури (інвестиційних інститутів банківського типу)	
X1.1	Кількість банківських установ
X1.2	Сума власного капіталу банків
X1.3	Сума активів банків
X1.4	Загальні доходи банківських установ у регіоні
X1.5	Зобов'язання банків за коштами залученими на рахунки суб'єктів господарювання та фізичних осіб
X1.6	Вимоги банків за кредитами, наданими в економіку країни
2. Показники розвитку допоміжної підсистеми інвестиційної інфраструктури (інвестиційних інститутів небанківського типу)	
X2.1	Кількість страхових компаній
X2.2	Сплачений статутний фонд страхових компаній
X2.3	Власний капітал страхових компаній
X2.4	Сума страхових резервів
X2.5	Страхові виплати та платежі
X2.6	Валові страхові платежі
X2.7	Кількість інститутів спільного інвестування
X2.8	Кількість компаній з управління активами
X2.9	Сума активів інститутів спільного інвестування
X2.10	Кількість кредитних спілок
X2.11	Сума активів кредитних спілок
X2.12	Капітал кредитних спілок
X2.13	Кошти надані членам кредитних спілок
X2.14	Внески (вклади) на депозитних рахунках членів кредитних спілок
X2.15	Кількість недержавних пенсійних фондів
X2.16	Сума активів недержавних пенсійних фондів
X2.17	Сума пенсійних внесків

Тому вважаємо за необхідне застосування рейтингової оцінки регіонів, що дасть можливість скласти рейтинг регіонів за розвитком інвестиційної інфраструктури. Вагові коефіцієнти пропонуємо розраховувати на основі кореляційного аналізу, а не експертних оцінок, що дасть можливість звести перелік показників, що оцінюються, до мінімуму і водночас врахувати вплив кожної групи показників на результуючий індекс.

З метою апробації методики оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури регіонів України першим етапом є визначення показників, за якими буде проведено визначення інтегральних показників рівня розвитку інститутів банківського, небанківського типів окремих регіонів та в кінцевому підсумку інтегральної оцінки розвитку інвестиційної інфраструктури. На підставі аналізу методичних підходів у даній роботі запропоновано систему логічно послідовних і зіставних показників, за якими визначаються інтегральні показники розвитку основної та допоміжної підсистем інвестиційної інфраструктури. Запропоновані нами показники відображені у таблиці 1.

Оскільки приведені показники є неоднорідними, тобто не підлягають зіставленню та містять значні внутрішньо регіональні коливання, необхідним є процес стандартизації цих показників. З метою приведення показників у однорідний стан, необхідно розрахувати стандартизоване відхилення. При цьому частковий коефіцієнт окремого факторного показника по кожному регіону буде визначатись за формулою:

$$K_i = \frac{X_{ir}}{S} \quad (1),$$

де K_i — частковий коефіцієнт факторіального показника i -го регіону;

X_{ir} — числове значення окремого факторіального показника по i -му регіону;

S — стандартизоване відхилення показника.

Стандартизоване відхилення визначається за наступною формулою:

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X_{ir} - \bar{X})^2}{n}} \quad (2);$$

де, \bar{X} — середньоарифметичне значення факторіального показника для всіх досліджуваних регіонів;
 n - кількість регіонів.

Наступний етап аналізу полягає в розрахунку інтегрального показника розвитку інвестиційних інститутів основної та допоміжної підсистем інвестиційної інфраструктури регіонів. Інтегральний показник визначатиметься за допомогою наступної формули:

$$I_i = \sqrt{\sum_{j=1}^n (1 - k_{ij})^2} \quad (3);$$

де I_i — інтегральний показник розвитку окремого виду підсистеми i -го регіону;

$j = 1, \dots, m$;

K_j — частковий коефіцієнт факторіального показника по i -му регіону.

При цьому найвищий рейтинг розвитку інститутів основної та допоміжної підсистем інвестиційної інфраструктури буде мати той регіон, що має максимальне значення інтегрованого показника.

Надалі потрібно провести групування регіонів за рівнем забезпеченості інвестиційними інститутами основної та допоміжної підсистем інвестиційної інфраструктури. У науковій літературі дослідниками пропонується два методи об'єднання одиниць сукупності за параметрами, що є рівноцінними для окремих об'єктів — це метод групування і метод багатовимірної автоматичної класифікації (кластерний аналіз) [4]. У нашому випадку буде використано метод групування, що передбачає розрахунок розміру інтервалу. Величина групувального інтервалу буде визначатись наступним чином:

$$i = \frac{x_{\max} - x_{\min}}{n} \quad (4),$$

де i — величина групувального інтервалу;

x_{\max} і x_{\min} — відповідно максимальний та мінімальний рівень інтегрального індексу забезпеченості регіонів підсистемами інвестиційної інфраструктури;

n - число відокремлених груп [6].

Наступним етапом є визначення інтегрального показника розвитку інвестиційної інфраструктури регіону, що дасть змогу звести регіони з високим, середнім та низьким рівнем розвитку в 3 окремі групи. Інтегральний індекс розвитку інвестиційної інфраструктури визначається як середня арифметична зважена інтегральних показників розвитку інвестиційних інститутів основної та допоміжної підсистем:

$$I = \frac{\sum_1^3 I_{\text{осн}} * f_{\text{осн}} + I_{\text{доп}} * f_{\text{доп}}}{\sum_1^3 f_{\text{осн}} + f_{\text{доп}}} \quad (5),$$

де I — інтегральний показник розвитку інвестицій-

ної інфраструктури i -го регіону;

$I_{\text{осн}}$ — інтегральний показник розвитку основної підсистеми i -го регіону;

$I_{\text{доп}}$ — інтегральний показник розвитку допоміжної підсистеми i -го регіону;

$f_{\text{осн}}, f_{\text{доп}}$ — вагові коефіцієнти інтегральних показників розвитку відповідно основної та допоміжної підсистем інвестиційної інфраструктури.

Особливість розрахунку інтегрального показника розвитку інвестиційної інфраструктури на основі арифметичної зваженої [5] полягає у наданні двом складовим вагової характеристики. Тобто кожному із інтегральних показників надано частку в сукупному інтегральному показнику розвитку інвестиційною інфраструктурою. Вага кожної з часткових складових інвестиційної інфраструктури обчислюється на основі факторного аналізу значень даних складових з обсягом інвестиційних вкладень у регіон. Відповідно до рівня кореляції з показником "обсяг інвестицій в основний капітал" кожна з груп складових інвестиційної інфраструктури отримає власне значення коефіцієнта вагомості, загальна сума вагомостей буде рівна одиниці. Таке врахування вагомостей кожної підсистеми інвестиційної інфраструктури відрізняє запропоновану методику від ряду існуючих, які обчислюють інтегральний індекс як середньоарифметичну суму без урахування впливу кожної групи показників на результуючий індекс. У ході досліджень природи інвестиційної інфраструктури та її складових, визначено наступні вагові коефіцієнти: основна підсистема — 0,7; допоміжна підсистема — 0,3.

ВИСНОВКИ

Дослідження за даною методикою дадуть змогу потенційним інвесторам ознайомитись з інфраструктурними можливостями кожного регіону для полегшення реалізації власних інвестиційних проектів. А також дані дослідження стануть керівництвом для органів регіональної та центральної влади щодо напрямів регулювання політики розвитку інвестиційної інфраструктури.

Література:

1. Вахович І.М. фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: монографія. — Луцьк: Надстир'я, 2007. — 496 с.
2. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. — Киев: Эльга, Ника-Центр, 2006. — 552 с.
3. Гурова К.Д. Экономическая реформа (некоторые аспекты реализации) / Гурова К.Д. — Харьков: Фолио, 2000. — 388 с.
4. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: навч. посіб. / Стеченко Д.М. — К.: Вища школа, 2000. — 223 с.
5. Статистика: підручник / С.С. Герасименко, А.В. Головач, А.М. Єріна та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук С.С. Герасименка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 467 с.
6. Уманець Т.В., Пігарев Ю.Б. Статистика: навч. посіб. — К.: Вікар, 2003. — 623 с.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2010 р.